

Schack i skolan

Redovisning HT2010

**Ett samarbetsprojekt mellan Region Halland, Sveriges
schackförbund och Hallands schackförbund**

Bakgrund

I början av våren 2010 beviljades projektet Schack i skolan 200 000 kr av Region Halland för att under hösten 2010 starta tio stycken skolschackklubbar i Halland som skulle bedriva schackundervisning. Projektet är ett samarbete mellan Region Halland, Sveriges schackförbund och Hallands schackförbund.

Under våren kontaktades tjugo stycken skolor, som samtliga ställde sig positiva till projektet. I augusti 2010 anställdes Fredric Hillertz på 60% för att arbeta med projektet under hösten.

Resultat

I mitten av augusti hölls tre kurser i Ullared, Halmstad och Kungsbacka. Kursledare var Fredric Hillertz och riksinstruktör Jesper Hall. Respektive kurs hölls mellan kl.08.30 – 11.30 på vardagar.

På kurserna deltog 43 lärare och pedagoger från följande skolor: Apelskolan, Bockstensskolan, Fageredsskolan, Okome skola, Schubergtorpsskolan, Älvsereds skola, Ätranskolan, Kullaviksskolan, Gullregnskolan, Eketånga Montessoriskola, Haverdals Byskola, Nyhemsskolan och Wallbergsskolan.

Varje skola fick var sin instruktionspärm med det nya undervisningsmaterial som är specifikt riktat till pedagoger i skolan, och som tagits fram under våren av riksinstruktör Jesper Hall. Där till fick varje deltagare ett exemplar av den bok och det övningsmaterial som är kopplat till pärmen.

Av de 13 skolor som deltog vid kurserna har hittills 11 valt att starta regelbunden schackundervisning och skolschackklubb. De två resterande ämnar starta i mitten på november.

En möjlig positiv sidoeffekt av projektet Schack i skolan är att tävlingen Schack4an har fått ett uppsving hösten 2010. Ifjol deltog 80 klasser i Halland. I år har 106 klasser anmält intresse. Det innebär att fler än hälften av Hallands amtliga fjärdeklassare deltar i Schack4an.

Utvärdering

I samråd med Referensgruppen för Schack i skolan, och med professor Lars Holmstrand som specifik rådgivare, genomfördes en första utvärdering av de skolor som deltagit i projektet, i form av en telefonenkät. Telefonenkäten gjordes under veckorna 40 till 44.

41 av de 43 pedagoger som var med vid kurserna i augusti deltog i enkäten. Hittills har nästan tre fjärdedelar av kursdeltagarna använt schack i sitt arbete sedan augusti. 52% har använt schack i skolan vid tre till fem tillfällen, och 40% har använt schack fler än sex gånger.

På frågan: Har du upplevt att schack har positiva effekter i skolan eller på fritids? svarade samtliga pedagoger som använt schack: ja, utom en som var osäker på effekterna eftersom de använt schack i skolan för kort tid.

Det går att sortera in svaren under två rubriker: Intellectuella faktorer och Sociala faktorer. Det är intressant att se att de sociala faktorerna är signifikant mer betydelsefulla för pedagogerna. Många upplever att ett lugn infinner sig när barnen spelar schack, att de blir mer koncentrerade och att de övar sig på att samspela socialt. Flera pedagoger lyfter också specifikt fram att barnen samspelar i nya konstellationer som de inte vanligtvis ser, t ex över ålder och även över andra sociala barriärer. Några berättar om specifika fall där de upplever att elever ”lyfts” eller integrerats i gruppen på ett sätt som de inte annars gör i den vanliga verksamheten.

Detta avspeglar sig också när pedagogerna får svara på om något eller några skolämnen gynnas av att eleverna spelar schack. 58 % svarade matematik, men så många som 23 % svarade alla ämnen.

40 av de 41 pedagoger som deltog i enkäten tycker att de fått stöd av Hallands Schackförbund och Sveriges Schackförbund för att kunna använda schack i verksamheten. En svarade nekande med hänvisning till att de inte startat verksamhet på skolan vid tillfället när frågan ställdes.

I framtiden vill samtliga som börjat använda schack i sin undervisning fortsätta. Av dessa vill var femte använda schack i verksamheten som de gör nu, på skolan eller fritids. En tredjedel skulle i framtiden vilja integrera schack än mer i skolan och lägga in det på schemat som ett eget ämne eller i matematikundervisningen.

Den enskilt viktigast faktorn för att pedagogerna ska kunna fortsätta sin schackverksamhet, och även utveckla den, är att de även i framtiden får stöd i form av att någon kommer ut och coachar dem i en konkret undervisningssituation.

Framtiden

Samtliga skolor som börjat med schack i sin verksamhet är positiva och vill fortsätta. De lyfter fram behovet av att få fortsatt stöd, inte minst i form av konkret coachning. Därför är det viktigt framöver att fortsätta att stötta de skolor som startat med schack, med målet att schack ska bli en naturlig del av deras verksamhet och att pedagogerna ska bli än mer självgående.

Det finns flera intressanta och positiva effekter av projektet att gå vidare med. Dessa kategoriseras enklast som intellektuella positiva effekter, respektive sociala vinster.

Den effekt som flest pedagoger lyfter fram är att schack integrerar ALLA elever, oavsett kön, etnicitet eller social bakgrund. Det är också denna aspekt som pedagogikprofessor Lars Holmstrand tycker är mest anmärkningsvärd i utvärderingen. Denna sociala vinst öppnar möjligheter för projekt som inriktar sig på att integrera minoriteter, att få fler tjejer att genom schack upptäcka matematik och naturvetenskapliga ämnen, och att få barn från mindre studievana hem att genom schack upptäcka hur roligt det är att tänka, så att de i nästa steg får ett större intresse för de teoretiska ämnena.

När det gäller de positiva intellektuella effekterna ligger det närmast till hands att utveckla schacks koppling till matematik. Flera lärare använder schack inom ramen för matematikundervisningen, och har också påtalat att de skulle vilja ta del av ett ”schackmattematerial” som visar hur schack kan användas än mer integrerat med ämnet.

Förutom detta är det spännande att så många som en fjärdedel av pedagogerna menar att schack utvecklar barnen i samtliga ämnen, och då troligen kopplat till att barnen tränar sin koncentrationsförmåga och studieteknik.

En strukturell slutsats av projektet är att det är bra att starta schack på skolor som ligger nära varandra så att de kan jobba tillsammans både genom gemensamma schackträningar, i form av schacktävlingar och i möten mellan skollag.

Under arbetet med skolorna i Halland har Fredric Hillertz och Jesper Hall kommit att ingå i ett nätverk av länder som vill utveckla schack till att bli ett pedagogiskt verktyg för skolan. Utbyten har skett med Danmark, Norge, Holland och New York. I samtliga fall har organisationerna i dessa länder/städer önskat löpande information om hur projektet utvecklas i Halland, och även visat intresse för studiebesök.

I detta sammanhang bör också nämnas att Referensgruppen för schack i skolan har som ambition att till hösten 2011 starta en kurs i schackinstruktion vid ett universitet/högskola med målgrupp pedagoger. Varför inte vid högskolan i Halmstad?

Redovisning av Schack i Skolan i Halland

2010-11-09

Jesper Hall, Riksinstruktör Sveriges Schackförbund

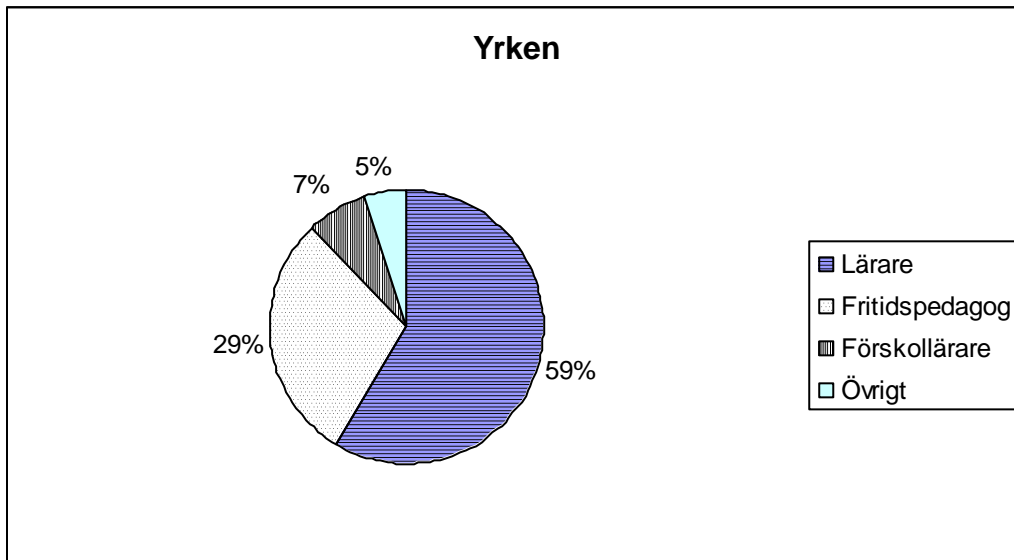
Fredric Hillertz, Ordförande i Hallands Schack4an allians

Lars Holmstrand, Professor i pedagogik, Linnéuniversitetet.

Frågor till Telefonenkäten

Datum

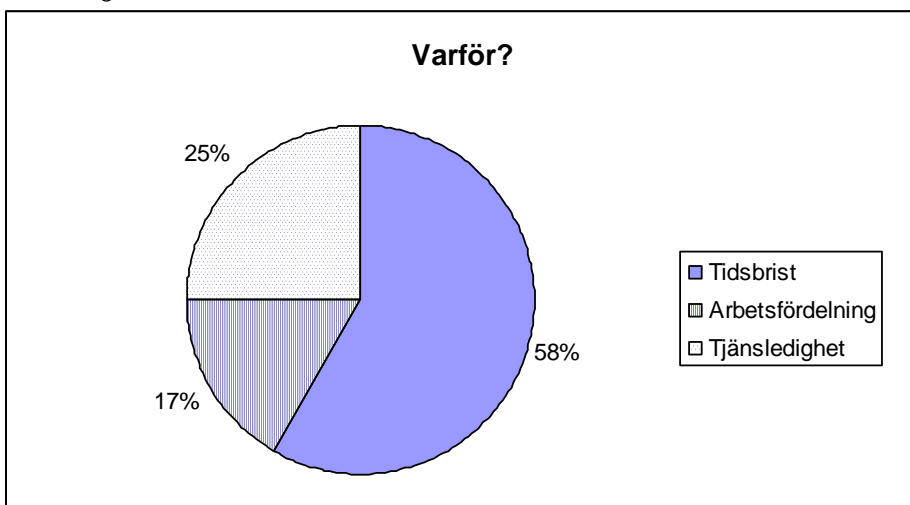
1. Yrke
2. Har du använt schack i det arbete med eleverna sedan kursen.
3. Under vilken tid har du använt schack i skolan?
 - 3a. Elev valt. Vilken könsfördelning uppskattar du att din grupp har haft?
 - 3b. Uppskatta hur många tillfällen du har använt schack i skolan i höst?
4. Vad tyckte du om kursen augusti?
 - 4a. Vad var mest värdefullt?
 - 4b. Vad kan förbättras i kursen?
5. Har du använt kursmaterialet?
 - 5a. Vad?
 - 5b. Vad i pärmen har du använt?
 - 5c. Vad skulle du vilja ha i nästa pärm?
6. Vilka reaktioner har du mött, när ni bildat en schackklubb på skolan?
7. Vilket stöd har du fått från skolledningen?
8. Har du upplevt att schack har positiva effekter på eleverna i skolan eller fritids?
9. Tycker du att det finns något eller några skolämnen som gynnas av att eleverna spelar schack?
10. Tycker du att du fått det stöd du behöver från Hallands Schackförbund och Sveriges Schackförbund för att kunna använda schack i skolan?
11. Hur skulle du vilja använda schack i skolan i framtiden?
12. Vilket stöd skulle du vilja ha i framtiden?

Har du använt schack i ditt arbete med eleverna sedan kursen?

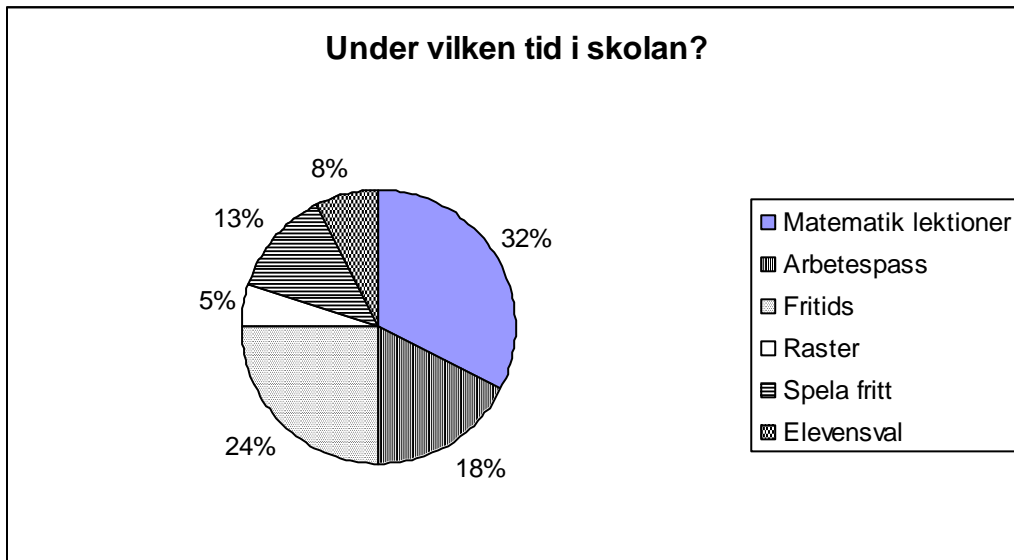

Om nej – varför?

En anledning till tidsbrist är att flera anger att de jobbar deltid.

Under vilken tid har du använt schack i skolan?

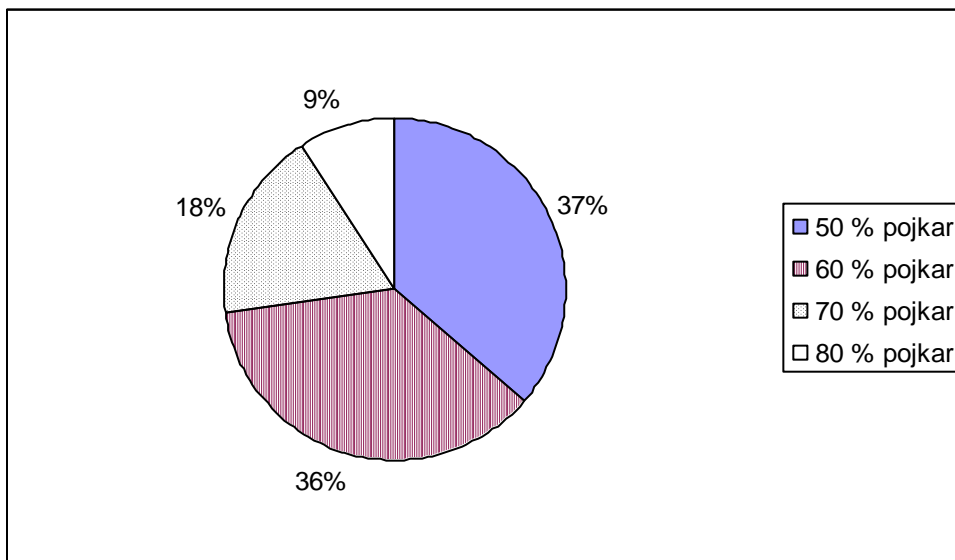

Rubriken *Fritids* och *Raster* innebär att det varit organiserad lärarledd verksamhet.

Rubriken *Spela fritt* innebär att eleverna valt det som extra arbete på skoltid, eller valt det själv på fritidstid.

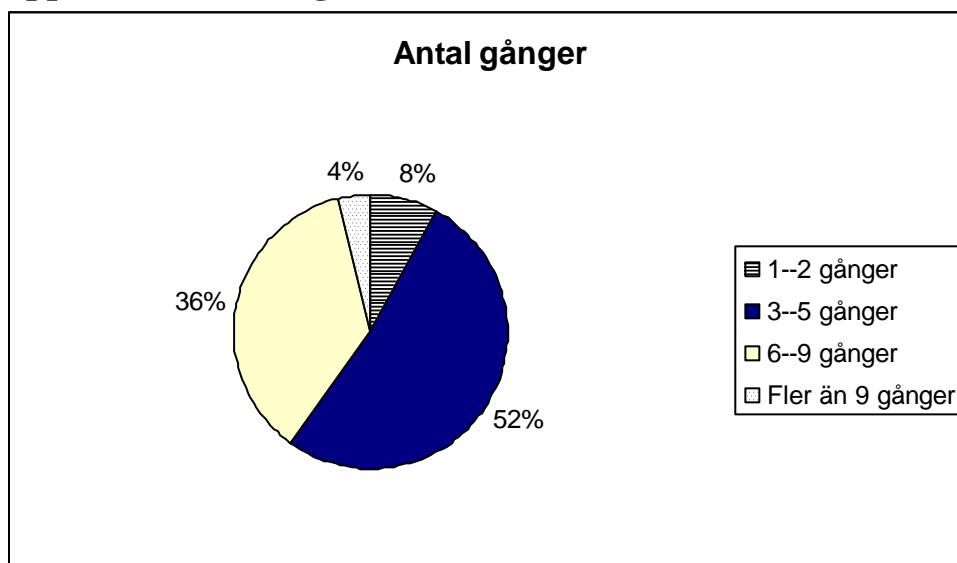
Flera lärare har uppgett flera alternativ. En lärare hade t ex använt schack på mattelektionerna, på elevens val och på tid efterskolan.

Vilken könsfördelning uppskattar du att din grupp har haft?

Frågan är bara besvarad av dem som har haft en aktivitet som eleverna valt själva. De allra flesta har använt schack i sin normala undervisningsgrupp.

Uppskatta hur många tillfällen du har använt schack i skolan i höst?

Vilket stöd har du fått från skolledningen?

Exakt hälften uppger att de fått lite, eller inget stöd. Bland dessa har en vanlig kommentar varit att de inte har efterfrågat stöd och därför inte heller fått.

Andra halvan upplever stöd, eller starkt stöd från ledningen.

Några pedagoger uppger att skolan har schack som en profil.

En pedagog anger att ledningen ser schack som en "brobyggare" mellan fritids och skolan.

En pedagog anger att ledningen ser schack som en del i skolans satsning på matematik.

Har du upplevt att schack har positiva effekter på eleverna i skolan eller fritids?

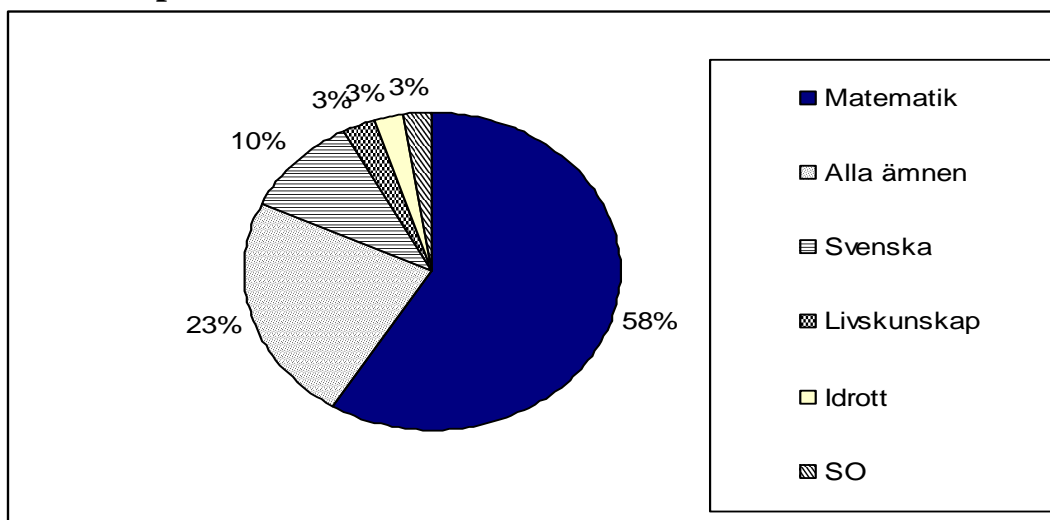
Av dem som svarade på frågan hade alla, utom en, upplevt positiva effekter. Den person som inte angav positiva effekter angav att skolan använt schack för kort tid för att se några säkra effekter.

Vi har sorterat de positiva svaren i två grupper: de som antyder intellektuella faktorer, respektive de som anger sociala faktorer.

Intellektuella faktorer	Antal
Utvecklar tänkandet	6
Strategier	6
Logik	6
Planera/Tänka i flera led	5
Mönsterseende	2
Koordinater	2
Elever vet att de tränar logiken	1
Diagram	1
Tänka på olika sätt	1
Kommer att hjälpa aut. läsning	1

Sociala faktorer	Antal
Skapar lugn	14
Socialt samspel	13
Koncentration	12
Alla kan möta alla	7
Olika åldrar integreras	6
Ökar självkänslan/självförtroendet	6
Sitter still	5
Lyfter "andra" elever	5
Bra för oroliga barn	3
Äldre mentorer	3
Sänker ljudnivån	2
Skolandan	2
Känner sig smart	2
Turtagning	2
Skapa en grupp	2
Sv. 2 bra för språket	2
Bygger broar	1
Roligt	1
Inget bråk som i lagspel	1
Alla kan vara med	1
Kontakten mellan skola och föräldrar	1
Dämpar elever	1
Bättre klimat i klassen	1

Tycker du att det finns något eller några skolämnen som gynnas av att eleverna spelar schack?

Tycker du att du fått det stöd du behöver från Hallands schackförbund och Sveriges Schackförbund för att kunna använda schack i skolan?

40 av 41 pedagoger svarade ja på frågan. En svarade nekande, med hänvisning till att de inte startat verksamhet på skolan vid tillfället när frågan ställdes.

Hur skulle du vilja använda schack i skolan i framtiden?

Regelbundet på schemat	26 %
Nöjda (ungefär som nu)	21 %
På eftermiddagen/Fritidshemmet	15 %
Självgående aktivitet på skoltid	13 %
I matematik undervisningen	8 %
Alltid tillgängligt/"schackhörna"	8 %
Fler vuxna som lär sig	3 %
För att öka koncentrationen	3 %
På elevens val	3 %
På skolgården	3 %

Vilket stöd skulle du vilja ha i framtiden?

Någon som kommer ut	49 %
Påfyllning/Nykurs	13 %
Tävlingar	13 %
Få inspiration	9 %
Någon jag kan ringa till	9 %
Nyhetsbrev	2 %
Härleda till skolan mål	2 %
Motivera varför schack är gynnsamt för elevernas utveckling	2 %